

jurnal inter IAL

POSTA MUNDI

3, april 2011

http://es.groups.yahoo.com/group/posta_Mundi/

KONTENAD

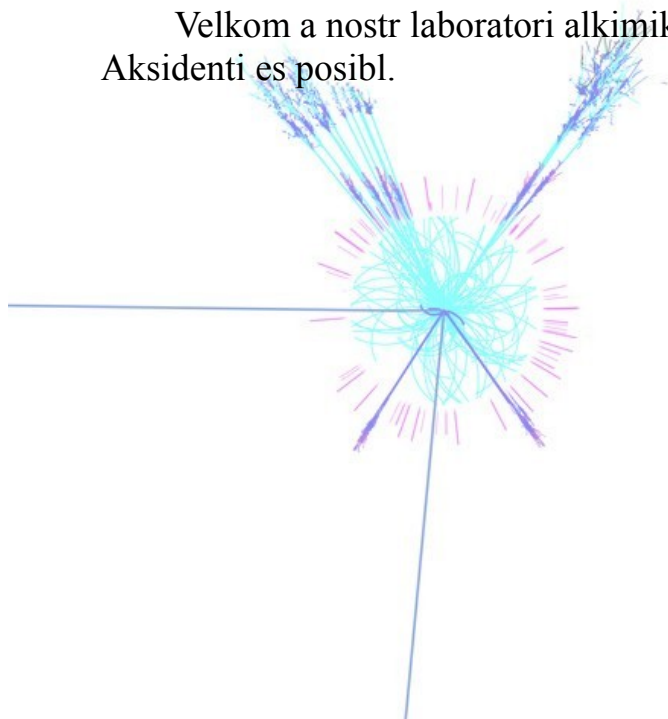
Anteparol de redaktor	Rosto	Idiom Neutral	1 (3)
Frazo #3 de posta_Mundi.			2 (4)
*ILA PROFETO	Khalil Jibran, Partaka	Ido	3 (5)
Por la federacio de poliglotos.	Umberto Eco, Rosto	Sintezo	5 (7)
Du poemi in du lingui	Andromeda	Idiom Neutral, Novial	6 (8)
Til poemifar	Partaka	Ido	8 (10)
Putunhua kinda-poema pa lidepla	de Dmitri Ivanov	Lingwa de Planeta	9 (11)
LI QUERELLE PRI “GERESANIĜBEZONULOJ”		Occidental, Esperanto	10 (12)
LE MONSTRO QUI NON HABEVA SU NOMINE	Emil Sebe	Interlingua	14 (16)
KARI SKLAS	Partaka	Populido	16 (18)

Anteparol de redaktor

In Kolisionator Adronik Grand on studi elementi de materi kolisionante tel-loke parseli.

Velkom a nostr Kolisionator Interlinguistik Grand, keloke lingui artifisial nov potes esar nated ante votr okuli, e vo nemediate komprendero tel lingui nov. If vo no komprendero, it no es problemi nostr. Noi desir a vo lektasion agreabl. If it esero no agreabl – it no esero problemi nostr. Mita vostr artikli propr a adres elektronik enioni@yandex.ru pro ke lektasion esero plu agreabl.

Velkom a nostr laboratori alkimik. Sole garda vo! Aksidenti es posibl.

Frazo #3 de posta_Mundi.

Esperanto:

Pensu pri la kunteksto kiam vi lernas lingvon.
Tio ankaŭ validas por la helplingvoj.

Ido:

Pensez pri la kunteksto, kande tu lernas linguo.
To validesas anke por la helpolingui.

Interlingua:

Pensa in le contexto, quando tu apprende un lingua.
Isto vale anque por le auxiliunguas.

Occidental/Interlingue:

Pensa pri li contextu, quande tu apprende un lingue.
To vale anc por li auxiliungues.

Novial:

Pensa pri li contexte kand vu lerna un lingue.
Tum es validi anke relat helpolingue.

LFN:

Pensa sur la situa cuando tu aprende un lingua.
Esta es bon ance por lingua aidante.

Romanica:

Pensa in le contexto, quando tu aprendeas una lingua.
Isto vale anque pro las auxiliunguas.

Komunikando:

Kogita pri li kontext kvande tu aprende lingves.
To ank vale por li auxiliungves.

Eurana:

Cogité oba contextu, tempa ca tu stude lingó.
Eta ham je valida pro auxiliolingi.

LdP:

Al lerni lingwa, dumai om kontexta.
Es valide toshi fo helpilingwa.

Sambahsa:

Mehn de id contexte, quando eucs un lingua.
Toschi ghehldt pro hehlplunguas.

Slovio:

Gda ucxijsx jazika, dumai o kontekst.
To es valid tozx dla jazikas pomocju.

Populido:

Kand on lern ling, oport atenc kuntekt.
So valid ank por help-lings.

Kotava:

Va orka koravaraveson lidam vegegunavaraveson undel.

*ILA PROFETO

da Khalil Jibran

LA NAVO-ARIVO (V e VI)

E kande l' profeto eniris l'urbo, la tota popolo amase iris renkontrar il, ed advokis il per klami, quaze per unika voco.

E la homi maxim evoza di l'urbo proximeskis e dicis ad il:

Ne forirez de ni.

Tu esis quaza kulmin-punto lumifanta che nia oldeso, e tua yuneso docis a ni omna revar.

Tu esas nek stranjero nek invitito inter ni, ma nia filio e nia amato.

Ke nia okuli ne ankore sufrez pro hungro regardar tua vizajo....

E la sacerdotuli e la sacerdotini dicis ad il:

Ne permisez ke l'ondaro maral separez ni, e ke habitir tanta yari inter ni' divenez nura memorajo.

Tu ya habitabas inter ni quale spirito, e tua ombro esis quaze lumo adsur nia vizaji.

Tre multe ni amabas tu, ma nia amo nule povas expresesar per vorti, ed ol restis parkovrita per veli.

Tamen, ol venas nun por advokar tu, ed ol su-levas kom revelo avan tu.

Ed omna-tempe eventis lo yena: l'amo deskovras ya sua propra profundeso' erste pos la separo-tempo.

Altra plusa homi iris ad il, ed ilun pregis ne departar. Tamen, il restis tacanta. Il nur abasis la kapo; e ti qui trovesis apud il' observis ilua lakrimi glitanta adsur ilua pektoro.

E la tota popolo ed il marcheskis vers la granda placo, opoze al templo.

Lore, muliero *kuya nomo esis Almitra ekiris la santuario. E ta muliero esis vidanto.

Almustafá regardis el kun granda tenereso, nam el esis l'unesma persono qua serchis il e kredis ad il, kande il jus arivabis en l'urbo.

E la vidantino salutis il tale:

Profeto de Deo, tu qua serchas la infiniteso: dum tre multa tempo, tu serchabas la disti de tua navo, e nun tua navo arivis, e tu devas departar.

Profunda esas la nostalgio retrovenar aden la lando di tua memoraji; aden ta loko ube habitas tua maxim granda deziri. Nek nia bezoni nek nia amo sucesos ya retenar tu.

Tamen, ante livar l'urbo, 'parlez' a ni e livrez a ni kelko de tua vereso, ni tun pregas.

E ni transmisos tala vereso tua a nia filii, e li transmisos ol sua-foye a lia filii por ke ol ne perisez.

Giorgio de Chirico,
La profeto (fragmento)

Che tua soleso, tu permanabas apud nia dii; e dum tua vigilo, tu ya audabas la ploro e la rido de nia sonjo.

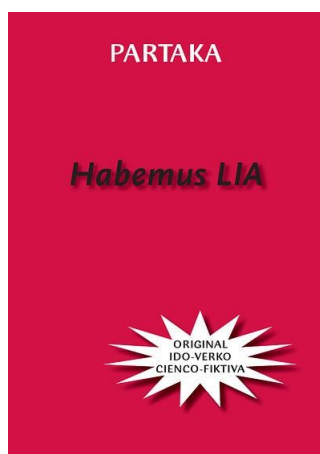
Konseque, nun, ni demandas de tu, ke tu deskovrez to quo esas che nia internajo, e ke tu dicez a ni omna to quo revelesis a tu, relate l' nasko e la morto.

Ed Almustafá respondis:

Populo di Orfalís: Pri quo altro me povus 'parlar' a vi, se ne pri to quo ankor esas vibranta che via anmi?

[...]

Tradukuro: Partaka - Linguo: Ido

NOVA LIBRO

"Habemus LIA"

(Original Ido-verko cienco-fiktiva)

Autoro: PARTAKA. 160 pagini.

http://www.literaturo.ido.li/Habemus_LIA.pdf

E pro ko noi obeav ta stranja femina sur li lasta pajina de POSTA MUNDI #2?

Eske no esev tu, ki parlav, ke el dice saja kozes?

la helpoplanlinguo (linguo planifikata auxiliana) nomata "sintezo";
kuesta linguo esan una kreasiono fa tesula Jacques Dehée ei altras linguistos.
webo de la listo: <http://es.groups.yahoo.com/group/sintezo/>
ex la priskribo (en Ikuso) de la interneta grupo de Sintezo

Saluto amikos,

Sintezo ne esi un simpla plusa linguo:
esi un politika solvo dil sterila rivaleso
inter Esperanto, Ido e Interlingua.
Esi anke la sintezo di lor tri genios
e la eskapo de lor respektiva difektos.
Esi fine un giganta salto al futuro !

Kore,
Jacques

mesajo #1 che la grupo de Sintezo.
15. 11. 2006

Me bone memoras la kurta periodo,
kande l' projeto Sintezo esis funcionanta.
E me anke memoras certena pria komento
da Goncalo Neves, publikigita ula-loke:
"Probar mixar Esperanto, Ido ed Interlingua
es quale probar mixar aquo kun oleo."
Partaka che posta_Mundi, 02.04.2011, en Ido.

En la #3 me meti un texto, qua me tradukivi en la linguo Sintezo, projeto ne tre anciena (2006 yaro), ma qua esivi rapide oblidati e ne esivi uzati multe. Ma la ideo mixi Esperanto, Ido e Interlingua sembli interesanta.

Yen un parto, komenso de interviuvo o artiklo de famoza verkisto Umberto Eco, qua me trovivi en internet, e qua esi dicati de 1993 yaro. Kontinuo de texto posible esiri en altra linguos en sequanti numeros.

Por la federacio de poliglotos.

La demando de un Perfekta Linguo en la Historio de Europana Kulturo esi un sujeto kontenanti gargantuala utopio kun serchado de la Graal. La temo esi tre granda e extre-ordinara. Por ke komplete explori tio, esi bezonati ke 10 sciencistos laborirei dum 20 yaros por skribi 40 granda libros. Yen ke, ye triesma yaro me okupi me pri tia temo, e mem me, ki kolekti anciena libros, me deskovri tekstos qua esi komplete ne konocati o esivi mencionati un foyo exemple de Leibniz, o en alia foyo de alki plus.

Kio tio signifiki por Europa, qua konstante laceri se a partos, ma revivi esi unati? Tio signifiki, ke la historio de Europa kun sua demolisos, militos, dividos e atentos a reestabli un Governmento, esi kontinue akompanati de tia demando, qua esi ligati a posibla politika konteno. Prenizi por exemplo Postel, un homo qua havivi revo redeskovri la perfekta originala Hebrea linguo, qua facirei ke universala religia e politika harmonio esirei posibla sub la Rejo de Francia.

O prenizi Rozikrucianos, qua pensivi pri magia linguo proxima a la linguo de birdos, la natura linguo de Jacob Bohme. Dop la demando tamen anke esivi la sercho de

universala paco, qua por ili esivi la paco inter Katolikos e Protestantos.
E sub la Konvencio esivi la perfekta respublika linguo Delormel por la laika harmonio de Enlumado.

Tia temo sempre transirivi Europa historio. Tio esi utopio, sercho de Graal, e do havi fato ne sucesi. Ma - e tio esi la ideo, qua interesi me - malgre ke tia sercho fiaski en kada sua probo, tio produkti flanka efekto. La linguo de Lulle fiaskivi kom linguo de religia harmonio, ma kauxivi evoluo de omna kombinativos, til mem la vorto "komputoro". La linguo de Wilkins fiaskivi kom universala linguo, ma produktivi omna nova klasifikos de natura ciencias. La linguo de Leibniz fiaskivi, ma produktivi moderna formala logiko. Tale, en kada fiaskanti esforco formuli la perfekta linguo un mikra heredo resti.

Idiom Neutral

O ABIET

O Abiet, o abiet
Kuale fidel es vo tr folii
Vo no verdeska sole in termotemp
No et in frigotemp kuande it neva
O Abiet, o abiet
Kuale fidel es vo tr folii
O Abiet, o abiet
Vo potes mult plis a mi
Ke frekvente un arbor de vo
Av gaudied mi mult
O Abiet, o abiet
Vo potes mult plis a mi
O Abiet, o abiet
Votr vest volua kelk-kos instru mi
Esper e perpetuitet
Don fors e konsolasion omni-tempe
O Abiet, o abiet
Votr vest volua kelk-kos instru mi

Novial

O ABIETE

1. O abiete, O abiete,
Kam verdi es vun folies!
Vu non verda nur ye li somral tempe,
No, anke ye li vintre kand niva.
O abiete, O abiete,
Kam verdi es vun folies!
2. O abiete, O abiete,
Vu povud tre plesa a me!
Qualim ofte have non ye li yulal tempe,
Un arbre de vu tre plesa a me.
O abiete, O abiete,
Vu povud tre plesa a me!
3. O abiete, O abiete,
Vun robe sal instrukte me kelkum:
Li espero e li konstanteso
Dona kuraje e forteso ye chaki tempe!
O abiete, O abiete,
Vun robe sal instrukte me kelkum!

traduked de Andoromeda

Puera ko boket rub

Puera ko boket rub
Ko okuleti duls e klar
Vo mie puera kar e minim
Mi sempre pens a vo
Vespr frigotempik es sidiurne long
E mi volu esar yunktu vo
Sedar yunktu vo, babilar ko vo
In kamret intim
Ad labii mi voluerio presar
Votr manu minim e blank
E mi kuvr it ko lakrimi
Votr manu minim e blank

Puera

da Heinrich Heine

Puera kun li redi boketo,
Kun okuletes dolsi e klari,
Vu men kari, mikri puera,
A vu me pense omnitem.
Longi es li vintral vespre,
E me voli es che vu,
Sida che vu e babla kun vu.
In li familiari chambrete.
An li labies me voli prese,
Vun mikri blanki manu,
E kun lakrime arosa lus
Vun mikri blanki manu

traduked de Andoromeda

Leon Jean Bazille Perrault, «Vendera de flori», 1887

Til poemifar

poemo originala da Partaka, 20 aprilo 2008

Me saveskis ke tu maladeskis,
e me quik deziris vizitar tu...
Me atingis promenante tua domo,
e me frapetis nervoze tua pordo...

"Qua esas?", tu questionis.
"Me esas", me respondis.
"Enirez per pulsar la pordo!", tu dicis.

"Venez! Venez hike, apud me!", tu invitis.

Tu esis ibe, enlitizita ed expektanta...
Me admiris tua pektoro volfatra,
me presentis tua nudeso regnar sub la lito-tuko,
e mea vangis redeskis...

"Don't worry, Kaperu...!"¹, tu dicis a me;
"estoy malito..., muy malito!"², tu duris klaune.

Tu prenis mea manuo tenerege,
e tu regardis mea okuli profundege...

"Vua okuli esas tre granda...!", me komentis.
"Por plu bone regardar", tu konsentis.
"Ho, profesoro...! Vu havas tre longa manui...!"
"Por irga skopo atingar", tu dicis ya sen haltar.
"E vua boko..., vua boko esas bokego!", me fremisis.
"Por plu bone TUN MANJAR...!", tu klamis vigoroze.

E tu foleskis...
E me foleskis...
E ni foleskis til poemifar.

---

¹ "Don't worry, Kaperu!"
(Ne suciez, Kapuceto!)

² "Estoy malito..., muy malito!" [kun achento di Texas]
(Me esas nun quale inocenta infanto maladeskinta) ^ ^

Putunhua kinda-poema pa lidepla

Vesna

Vesna feng zai fuki,
flor zai ofni,
me zai tachi flor-ki,
vesna in may okos zai brili.

Putunhua original:
ldp.wikkii.com/wiki/春_Vesna

Syao ketla

Syao ketla,
syao muh,
gran duza.
Pri pi akwa,
pri spuki akwa,
al en-spuki tuy spuki kom akwalwo.

Putunhua original:
ldp.wikkii.com/wiki/小壶壶_Syao_ketla

Syao bencha

Syao bencha es muy alif,
kun me huntem weiti mama.
Mama sun fon gunsai lai,
me shwo a mama: "En-sidi kway!"

Putunhua original:
ldp.wikkii.com/wiki/小板凳_Syao_bencha

de Dmitri Ivanov

Dwa yan

Fon esta-taraf lai un yan,
fon westa-taraf lai un yan,
ambi stepi on syao ponta.
Yu bu ustupi,
me bu ustupi,
plesk! - ambi lwo inu riva.

Putunhua original:
ldp.wikkii.com/wiki/两只羊_Dwa_yan

Kwo es gran?

Skay es gran, arda es gran,
mucho pyu gran kem may handa.
Me bay handa klosi okos -
ha-ha! skay e arda bu fa-vidi.

Putunhua original:
ldp.wikkii.com/wiki/什么大_Kwo_es_gran%3F

Japunga wahti meteo

Japunga-ki es gro-intele,
janmog flai, janmog wahti meteo.
Si flai gao - hao meteo,
si flai nistem - sal pluvi.

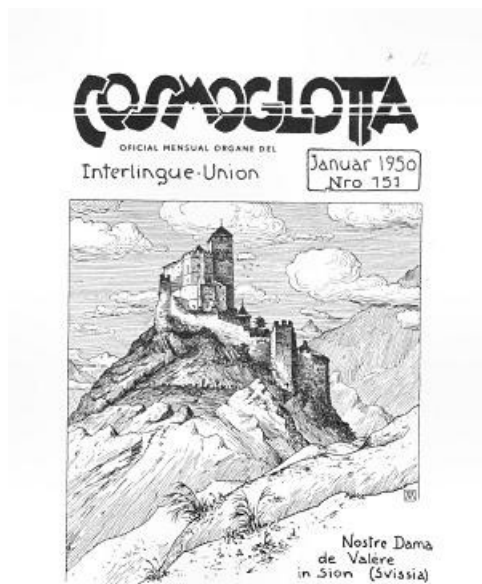
Putunhua original:
ldp.wikkii.com/wiki/蜻蜓看天气_Japunga_wahti_meteo

EX LI ANCIEN COSMOGLOTTA

Jen, ne nur en la ĵurnalo POSTA MUNDI oni metis artikolojn en diversaj lingvoj. En COSMOGLOTTA ankaŭ estis uzata Esperanto. Kaj vidu, kion tiuj aĉuloj skribis pri nia lingvo. Ili opiniis en 1950 jaro, ke Esperanto mortos. Sed ĝi ne mortis kaj ĝi vivos eterne!

El la #151, Januaro 1950:

LI QUERELLE PRI “GERESANIĜBEZONULOJ”

Recentemen un neutral revue german citat li parol geresaniĝbezonuloj, incomprensibil traduction Esperanto del german parol “Rekonvaleszeten” (in F. convalescents). Ti citation provocat li indignation del presidente de un german Esperanto Liga, quel protesta contra li “false” traduction in german (!), nam li expression corespondent in G. es exactemen “Rekonvaleszenten und Rekonvaleszentinnen” (in Intl.: convalescentos e convalescentas). Dunc, il scri, li parol Espo es preferabil al 3 paroles german totalisant 14 sillabas! Habil medie por far acceptar li monstru Esperanto al Germanes. E un bell exemple de scolastic rasonament! In prim quande on parla pri convalescentes, pri malades, pri operates, it es

evident que paroles colectiv include ambi sexus. It es pedantisme postular li precision del sexus per li usation de un prefixe ge o ne. To fa solmen li lingue international plu defacil por omnes. Ma quo es multe plu important es li inexacte trduction in Espo del parol international convalescent per re/san/iĝ/bezon/ul/o, quel logicmen significa li homes quel besona resanar se! Or omne hom ancor malad “besona resanar se”. Li parol Espo traducte dunc in realitá li sense de malade, durante que convalescentie, secun li signification del lexicos medical, es solmen li “statu de tis quel surti de maladie”.

Ne solmen li parol Espo es un enigma por li profanes, ma it anc da un inexacte sense a tis quel efortia analizar it.

R Bg

El la #156, Septembro 1950:

ANCOR LI QUERELLE PRI “GERESANIĜBEZONULOJ”

De un lettre recivet de un esperantist australian, noi extrae li sequent passages:

Estimata Sinjoro – Mi jus legis la artikolon “Li Querelle pri “Geresaniĝbezonuloj” ĉe paĝo 10 de via bonega Nro 151 (Januar 1950). Nu, mi tute ne volas diskuti, nek disputi, pri kiu lingvo plej taugas por la Internacia. Tamen justecon kaj ĝustecon mi ŝatas; kaj tiu via artikolo estas nek justa nek ĝusta, ĉar la vorto “geresaniĝbezonuloj” NE estas Esperanto. Plena sensencaĵo estas ĝi. En esperanto la vorto “convalescenties” estas “resaniĝantoj”. .... La vorto geresaniĝbezonuloj estas tie same ridinda kia en la angla la vorto “convalescenceneedfulness”.

Permesu, ke mi aldonu, ke tiaj vortoj, kia “hospitalo”, estas uzablaj en Esperanto. La vorto “hospitalo” egalas je “malsanulejo”. La sola afero do estas, uzi tiun vorton kiun komprenos tiu de vi celata. Eble, sed pri tio mi ne scias, ke skribante al Aziano en Esperanto, pli bone estus uzi la vorton “malsanulejo”. Jen nur afero de persona opinio kaj gusto.

Kun plej koraj bondeziroj kaj salutoj, sincere via

Joab Eljot,
iu malfanatika Esperantisto.

*****

Car senior Eljot,

Noi ne have sovente li plesura posser discusser con esperantistes ne fanatic e noi dunc con gratitá accepta li ocasion quel vu oferta nos per vor articul. Tam plu que vu posit it sub li motto: Justice e justitá, a quel noi es tre sentibil.

Vor response include tri afirmamentes: 1) li parol “geresaniĝbezonuloj” ne es Esperanto; 2) li corect parol es “resaniĝantoj”; 3) it es anc possibil dir “hospitalo” vice “malsanulejo”.

A punctu 1) yo fa remarcar por li n-esim vez que it ne es noi qui ha inventet li parol “geresaniĝbezonuloj”. It esset usat del Esperantistes in un prospecte turistic pri li cité Bern. It es poc probabil que su autores vell har specialmen inventet ti parol barbaric in un documente propagandistic. E si ili realmen ne save scrir Esperanto corectmen, esque to es nor culpa?

Támen ples permisser me posir vos un question. Quo autorisa vos afirmar que li parol “geresaniĝbezonuloj” ne existe in Esperanto? Li sol facte que it forsan ne es citat in li lexicos de Espo ancor ne suffice por condemnar it. Un parol corectmen format secun li regules de derivation in Espo ne posse esser rejectet quam apocrif, nam a quo vell tande rimar li tant trumpetat “fortie creativ” de Esperanto? Li parol geresaniĝbezonuloj es ni plu bon ni plu mal quam centenes de altri formationes

queles es in parte mem plu desfacilmen analisabil quam compatibil “geresaniĝbezonuloj”.

Ma yo ne vole discusser ci li relativ merites de “geresaniĝbezonuloj” e “resaniĝantoj”. It ne es mi afere. To quo interessa me es li fundamental controversie pri radicas autonom e paroles composit (kunmetitaj au derivitaj vortoj). Vu asserite que paroles quam “hospitalo” es usabil in Espo e que ti parol equivale a “malsanulejo”. Vermen? Ples aperter li PLENA VORTARO ye li págin 178. Li definition de “hospitalo” quel vu trova ta, es li sequent: “Ejo kie on kuracas, ordinare senpage, malriĉajn malsanulojn”. It sembla me que ti definition aplica se corectmen al notion “hospicie”. It ne equivale a “hospitalo” por quel li sol possibil traduction resta “malsanulejo”.

Vu ancor asserite que li afere reducte se a “usar li precis parol quel li adressario comprende”. Dunc, on mey scriir “hospitalo” quande on scri al sres. Johnson, Dubois, Richter, Alvarez, Ericsson e “malsanulejo” quande li lettre es directet al sres. Wang-Tching-Wu, Lialialulai, Ngombe-Mponde o Ras Bambu.

Ti astutie posse eventualmen successar in lettres privat, ma quo pri li libres e jurnales? Esque tis-ci va egardar li besones del occidentales o tis del asiaticos? Forsan, por ne far li minim pena ni al unes ni al altres, on va far separat editiones por chascun de ili?

In realitá vor scrupules es absolutmen superflú. Omni asiaticos qui parla Espo conosse tre bon li paroles international, nam omni ti homes sin exception conosse adminim un del vivent lingues europian. In Chinese, Japanese o Etiopan quel interprende li enorm labor studiar un lingue del tip indoeuropian, fundamentalmen diferent de su lingue matrin, dedica ti efortie in unesim loc al aquisition de un lingue vivent, por ex. Anglés, quel oferta le infinitmen plu mult practic advantages quam li conossentie de Espo. Omni assertiones contrari es pur fanfaronada.

Li esperantistes es prendet inter du foyes. Quande noi mentiona li manca de internationalitá del vocabularium de Espo, ili hasta emfisar li virtús del autonom “vortfarado” quel fa ex Espo li “plej facila lingvo internacia”. Ma quande noi cita li sovente burlesc derivates e charades queles pullula in Espo quam consequentie de ti principie de autonom “vortfarado”, ili intra in un violent colere e declara que li correspondent paroles international anc existe in Espo e que ili es tam corect quam li charades. Desde mult annus noi seque con amusement ti pezze de acrobatie dialectic quel consiste in saltar de un argument al altri quam un urs dansant sur un platte tro calid.

It es un cruel dilemma ex quel existe null surtida. De un látere Zamenhof pretendet aleviar al aprensos li labor necessari por li aquisition de un vocabularium suficient, limitante li númere sel radicas a un minimum; del altri látere il ne volet o ne posset renunciar complement al paroles international. Pro to il inventet li famosi regul 15 quel permesse a ti paroles reintrar in li lingue tra li detra-porta. Ma on vanmen sercha un valid criterie por determinar li sfere de usabilitá del du principies, nam Zamenhof ha esset consequent ni in li un ni in li altri direction.

Si por ex. on departe del principie que por afacilar li aprension del lingue it es necessari reducter li númeras del radicas a un minimum e exportar li besonat paroles complex, on posse questionar se pro quo on ne ha aplicat ti principie plu

sistematicmen in li oficial “vortaroj”. Si ti principie es bon, pro quo on mantene li parol “kontrabando” quande on posse vicear it per “fraudimporto”? Pro quo on tolera moderna vice malantikva, pro quo diversa v. malsamspeca, ŝipo v. akvoveturilo, blinda v. nevidpova, kontrasto v. malego, diverĝa v. disiranta, oazo v. dezertinsulo, influi v. alefiki, skeleto v. ostaro, servico v. manĝilaro, kontinua v. seninterrompa, rifuzi v. malakcepti, rezultato v. finsekvo, konversacio v. interparolado, pantomimo v. gestteatraĵo, guto v. fluaĵero, ganto v. manvesto, klistero v. intestmalplenigilo o fekaĵelirigilo? Etc. etc. Pro quo?

De altri parte, si on aconosse li utilitá o necessitá admitter anc li paroles international quam radikas autonom, on posse solmen mirar que on ne ha pensat aplicar ti metode al paroles max genant, i. e. tis queles pro lor frequentie vell precismen besonar max urgentmen esser viceat per equivalentes international, quam por ex. malgranda, mallonga, malfermi etc. e li tot serie del corelatives.

Competent autores esperantistic (Waringhein, Manders) es sat objectiv por ne cluder lor oculos coram ti evident contraditiones. Manders aconosse que li intention, reducer li númeres del radikas por afacilar li aprension, ha fallit, quo ya es demonstrat per li sempre crescent introduction de neologismes in Espo. Il anc aconosse li necessitá usar plu mult radikas autonom e contenta se per excusar li usa de “kunmetitaj vortoj”, alegante li advantages de ti metode por poc instructet persones. Waringhein prova conciliar li du metodes, pledante por – e mem aconossente li necessitá de – li usa de plu mult radikas autonom in special dominias (poesie, tecnica etc.). In revancha il admisse li mantention del “kunmetitaj vortoj” in li lingue comun, ma mem ci il fa ancor cert reserves.

It es evident que un tal specie de “compromisse” ne posse esser considerat quam un solution. On ne posse ad infinitum mantener li coexistentie de du tipos de parol-construction in li sam lingue, precipue quande on revendica por ti-ci li qualification de “plej facila”. Plu tost o plu tard li esperantistes va esser fortiat decider inter li du e li election ne posse esser dubitabil. Ili va dever adopter li via del internationalitá, nam on ne posse haltar li rote del evolution. Ma tande li inferioritá de Espo in relation con IL va esser ancor plu manifest, nam in Espo li radikas international ne posse esser usat sin mutilation e adplu it es impossibile incorporar les organicmen in li sistema de derivation de Espo. Pro li fundamental erra in li construction de Espo it existe por ti lingue null salvation possibil ni in li un ni in li altri direction. E to es un del factores de su ínevitabil desaparition final.

Ples excusar, car sr. Eljot, ti lugubri prediction. Ma ne crede que noi exulta pro li fate quel atende Espo. Si noi propaga IL, it ne es por mortar un odiat inamico. It va ve! morir anc sin nos. It es just ti intim conviction pri li fate ínevitabil de Espo quel incita nos perseverar in nor eforties. Noi vole esser pret por ofertar al monde un plu bon solution. Si per to noi successa impedir li fiasco definitiv del idé mundolingual, noi va considerar nos quam plenmen recompensat por nor grand sacrificies e li penibil luctes contra mult adversarios queles regretabilmen ne es omnis tam “malfanatika” quam vu.

Tre sincerimen vor

A. Matejka

Le narration ex le animé “Monstro” (seinen, 74 episodios). In le animé le narration es leget in le episodio 37, ex un libro pro infantes, del novellista Emil Sebe. Le libro esset realmente editet in le anno 1967.

Traducet in Interlingua de Rosto.

LE MONSTRO QUI NON HABEVA SU NOMINE

Olim in tempore ancian un monstro viveva, qui non haveva su nomine. Le plus passionamente il voleva haber su nomine. Assi le monstro decideva ir a tour pro trovar un nomine a se. Ma le mundo es tanto grande, e le monstro divideva se a duo monstros e vadeva a duo toures: un – al est, e le altere – al west. Le monstro qui vadeva al est incontrava un village. Apud le entrata al village un ferrero stava.

- Senior ferrero, per favor da me vostre nomine!
- Io non pote dar mi nomine a te.
- Si vos dara vostre nomine a me, io saltara a in vostre interne e facera vos forte.
- Esque ver? Si tu facera me forte, io dara mi nomine a te.

Le monstro invadeva le interne del ferrero. Le monstro deveniva le ferrero Otto. Le ferrero Otto deveniva le plus forte homine in le village. Ma subitemente...

Vide me!

Vide me!

Ecce le enorme monstro

cresce in me!

mord-mord!

manch-manch!

nyam-nyam!

hrup!

Le famelic monstro permangiava le ferrero ex interne. E de novo il deveniva le monstro sin nomine. Il invadeva le bottinero Hans.

mord-mord!

manch-manch!

nyam-nyam!

hrup!

De novo il deveniva le monstro sin nomine. Il invadeva le chassator Tomas.

mord-mord!
manch-manch!
nyam-nyam!
hrup!

Il restava le monstro sin nomine.
Le monstro vadeva al castello pro trovar un bon nomine a se. In le castello un multo malade puero habitava.

– Io facera te forte si tu dara tu nomine a me.

– Io dara mi nomine a te si tu sanara me e facera me forte.

Le monstro invadeva le puero. Le puero deveniva san, le rege gaudeva:

– Le prince es san! Le prince es san!

Le nomine del puero placeva al monstro, e viver in le castello placeva al monstro. Dunque il indurava etiam quando deveniva multo famelic. Il indurava die post die e il sentiva multo vacue in su ventre. In un die il deveniva tanto famelic...

Vide me!
Vide me!
Ecce le enorme monstro
cresce in me!

Le puero permangiava su patre, tote le servientes, tote le homines.

mord-mord!
manch-manch!
nyam-nyam!
hrup!

Proque nemo remaneva, le puero vadeva a tour. Il vadeva tote le dies post dies. In un die il incontrava le monstro qui vadeva al west.

– Io habe mi nomine! Meraviliose nomine!

Ma le monstro qui vadeva al west diceva:

–Io non habe besonio de un nomine. Io senti esser bon sin un nomine, proque nos es monstros sin nomine.

Le puero permangiava le monstro sin nomine. E ben que il haveva su nomine, nemo esseva pro appellar le nomine.

* * * * *

KARI SKLAS

Ka vus komprene mei kante (AN-TE),
se me no kante per Ido (I-DO)?
Vus va kompren, ke me kante (AN-TE)
mei kante per Populido.

Kari Sklas! Kari Sklas!
Kuantei beli serenade!
Kari Sklas! Kari Sklas!
Nos durige le kantade!

[...]

Text: Populal & Partaka - Ling: Populido

* * * * *

[p_M] posta_Mundi

Se vi deziras lektar singla-die plusa inter IAL-aji,
voluntez vizitar posta_Mundi, nia komuna forumo!
Maxim kordial bonveno a vi omna, IAL-uzanti!
http://groups.yahoo.com/group/posta_Mundi

Neniam la mondo parolos
un komunan lingvon neutran!
Mi ne permesos tion!
Mwa-ha-ha-ha!